

Öyle ibretlik bir hayattır ki Akif'in hikâyesi, bir taraftan yoksulluk içerir; diğer taraftan maneviyatı sayesinde eğilmeyen, etrafını ümitvar eden bir adamı anlatır. Bugünkü sayfamızda andığımız Akif, "Asım'ın nesli"ni tarif ederek gençliğimize ışık tutmuş önemli bir şahsiyettir. Mehmet Akif Ersoy, Türk edebiyatında yeri doldurulamayan, idealist, sanatkâr, şair, hatip, devlet adamı, kahraman ve bilge bir düşünce adamıdır. Ancak yeni kuşaklar Mehmet Akif'i sadece bir yönüyle tanır: İstiklal Marşı Şairi.

Mehmet Akif Ersoy'un ideali ülkenin geleceğinde söz sahibi olacak ruhen ve fiziki olarak güçlü bir nesil yetiştirmekti. Mehmet Akif, bunu "Asım'ın nesli" olarak nitelemekteydi. Asım, Mehmet Akif'in ana hatlarını detaylı olarak çizdiği ideal bir gençlik prototipidir. Vatanını, milletini, değerlerini ve tarihini sevmektedir. Haksızlıklara karşı susmayan, bileğiyle düzeltmeye çalışan bir gençtir Asım. Güçlüdür ve gücünü şahsi çıkarları için kullanmayan, ülkesi ve milleti yararına harcayan bir gençtir. Kavgacıdır ama onun kavgası toplumun yararına bir kavgadır.

Mehmet Akif, 1873'te İstanbul Fatih'te Sarıgözel isimli semtte dünyaya geldi. Nasuh Mahallesi 12 numaralı evde dünyaya gelen Mehmet Akif'in babası Fatih Medresesi müderrislerinden İpekli Temiz lakabıyla tanınan Tahir Efendi'dir. Annesi ise Buharalı Mehmet Efendi'nin kızı Emine Şerife hanımdır. Mehmet Akif'in ailesi sade yaşantının hüküm sürdüğü orta halli inançlı bir ailedir. Mehmet Akif anne ve babasını şöyle anlatır:

"Beyaz sarıklı, temiz, yaşça ellibeş ancak
Vücudu zinde fakat saç sakal ziyadece ak."

"Annem çok âbid (ibadetine düşkün) bir hanımdı. Babam da öyle. Her ikisinin de dinî selabetleri vardı İbadetin verdiği zevkleri heyecanla tadmışlardı."İstanbul'un en yoksul mahallelerinden birinde dünyaya gelen Mehmet Akif, kendi mahallesinin yoksulluğunu, kendi haline terk edilmişliğini şöyle anlatır:

Bizim mahalleye poyraz kışın da uğrayamaz
Erir erir akarız semtimize geldi mi yaz!
Bahârı görmeyiz ala lâtif olur, derler...
Çiçeklenirmiş ağaçlar, yeşillenirmiş yer.
Demek şu arsada ot bitse nevbahâr olacak?
Ne var gidip Yakacık'larda demgüzâr olacak
Fusulü dörde çıkarmaz bizim sokaklarımız;
Kurak, çamur.. İki mevsim tanır ayaklarımız!

Tahsil hayatı

Mehmet Akif, henüz 4-5 yaşlarında iken geleneklere uyularak Emir Buhari Mahalle Mektebi'ne yazdırıldı. Yaklaşık 2 sene sonra Fatih İptidasi'ne (İlkokul) girdi. Üç yıllık bu okulu bitirdikten sonra Fatih Merkez Rüştiyesi'ni 1895 yılında bitirdi. Mezuniyeti ile birlikte aile meclisini ikiye bölen bir anlaşmazlık yaşandı. Annesi Mehmet Akif'in medresede tahsil görmesini istiyor babası ise medresede okuyacağı şeyleri kendisinin öğretebileceğini bunun için de yeni kurulan mekteplerden birine gitmesinde ısrar ediyordu.

Babasının vefatı ile eğitim planları altüst oldu

Sonunda babasının dediği oldu ve Akif, dönemin gözde okullarından Mülkiye'ye kaydettirildi.

Mülkiye'nin idadi bölümünde geçen üç senenin sonunda diplomasını aldı. Böylece Mülkiye'nin bir üst sınıfına katılmaya hak kazandı. Ancak bir sene sonra babasının vefatı ve evlerinin yanması sonucunda gündüzlü öğrenci olarak okuyamaz hale geldi. Bunun üzerine yatılı olarak o yıl açılan ve ilk sivil veteriner yüksek okulu olan Mülkiye'nin Baytar Mektebi'ne (Halkalı Baytar ve Ziraat Mektebi) geçti.

Çoğu kendisi gibi babasız ve parasız öğrencilerin arasında çalışkanlığı ve dürüstlüğü ile ön plana çıkan Mehmet Akif, sağlam bir dini bilgi ve sarsılmaz imanıyla müspet bilimi birleştirmesini bildi. Bu yıllarda başlayan şiir merakı onun günümüzün unutulmaz fikir adamlarının arasına girmesine sebep oldu. 22 Aralık 1893'te okuldan birincilikle mezun olan Mehmet Akif, 26 Aralık'ta "Orman ve Ma'adin ve Ziraat Nezare Baytar Müfettiş Muavini" olarak tayin edildi. Görev yeri İstanbul olmasına rağmen Mehmet Akif, 4 yıl Rumeli, Anadolu ve Arabistan'ın çeşitli bölgelerinde görev yaptı.

Servet-i Fünun'da, ilk eseri yayınlandı

Yaptığı bu görevlerle birlikte gözlem gücünü artıran Akif, toplumu daha yakından tanıma fırsatı buldu. Bu gözlemler, düşünce tarzının ve şiirinin daha sağlam temellere oturmasına sebep oldu. Mezuniyetinden 6 gün sonra 28 Aralık 1893'te ilk eseri olan 7 beyitlik gazeli "Servet-i Fünun'da yayınlandı. Öte yandan çocukluğunda başladığı Kur'an'ı hıfz etme çabalarını yoğunlaştırarak hafız oldu. 1 Eylül 1898'de 25 yaşında iken Tophane-i Amire veznedarı Mehmed Emin Bey'in kızı İsmet Hanım ile evlendi. Yine bu yıllarda Akif'in şiir yazıları ile Arapça, Farsça ve Fransızca'dan yaptığı çevirileri Maarif mecmuasında ve Resimli Gazete'de yayınlandı. 17 Ekim 1906'da mevcut görevine ilâveten "Halkalı Ziraat Mektebi'ne "Kitabet-i Resmiye Muallimi" ve 25 Ağustos 1907'de Çiftlik Makinist Mektebi'ne Türkçe Muallimi olarak atandı. Daha sonra İstanbul'da Umur-i Baytariye Dairesi Müdür Muavini görevine getirilen Mehmet Akif, bu vazifesini 11 Mayıs 1913 tarihine kadar devam ettirdi.

Milli Mücadele yıllarında aktif görevler aldı

Birinci Cihan Harbi sırasında Berlin ve Arabistan'a gitti. Çanakkale harbi, onun Berlin seyahati sırasında meydana geldi. Akif o günlerin ıstırap ve heyecanını orada yaşadı. Mehmet Akif, bu iki seyahatiyle ilgili Berlin Hatıraları ve Necid Çöllerinden Medîne'ye adlı eserlerini yazdı. Harbin son senesinde, çok sevdiği dostu İsmail Hakkı İzmirli ile Lübnan'a gitti.

İstanbul'u terk ediyor

Cihan Harbi 1918'de imzâlanan Mondros Mütârekesi'yle sona ererken, galip devletler Osmanlı'yı parçalamak ve paylaşmak için dört taraftan saldırmaya başlamıştı. Savaştan son derece bitkin bir halde çıkan Türk milleti, vatanını müdâfaa için silâha sarıldı. Âkif halkı, vatan müdâfaasının ehemmiyetini anlatmak için hutbelerle istiklâlini muhâfaza etmeye çağırdı. Anadolu'da millî mücâdele rûhunun yayılması üzerine, Anadolu'ya iltihâka karar verdi.

Millî Mücadele'nin başlamasıyla birlikte Anadolu'ya geçerek çeşitli toplantılarda işgale karşı yapılan örgütlenmelere yardımcı oldu. Akif'in yakın arkadaşlarından Sabri Sözen bey o günlerdeki Mehmet Akif'i şöyle anlatıyor: "Akif'i 1307 senesinde Mülkiyye Baytar mektebinde tanıdım. Sonraki yıllarda Yunanlıların İzmirimizi işgali ile başlayan millî hareketlerde de Akif Balıkesir'de yanımızda idi. O zaman Akif, İstanbul hükûmetinin Dârülhikme a'zasından idi. O, millî hareketi duyar duymaz Balıkesir'e koşmuş, Zağnos Mehmed Paşa Câmii'nin kürsüsünde

verdiği celâdetli hitabesinde "Ey Balıkesirliler, güzel yurdumuzu çiğnetmeyiniz, müdâfaanız meşrudur, sebat ediniz, yürüyünüz..." demiştir. Bu hitabenin memlekette yaptığı te'sîr pek büyüktür. Akif, daha sonra Kastamonu'ya gitmiş, orada Nasrullah Camii'nde, millî da'vamızın esaslarına dâir, verdiği büyük öğüt ve nasihatları ile vatanperverliğinin en kudsî ifâdelerini terennüm etmiştir."İstanbul'dan deniz yoluyla İnebolu'ya çıktı. Oradan Ankara'ya hareket etti. Konya isyanı üzerine Konya'ya gidip, ayaklanmanın bastırılmasında mühim rol oynadı. Sonra tekrar Ankara'ya döndü. Ankara'dan Kastamonu'ya giderek Nasrullah Câmii'nde verdiği vaazlar neşredilerek memleketin her tarafına dağıtıldı. Sonra Ankara'ya döndü.

Burdur Mebusu Mehmet Akif

1920 târihinde Burdur Mebusu olarak Birinci Büyük Millet Meclisi'ne seçildi. 17 Şubat 1921 günü İstiklâl Marşı'nı yazdı. Meclis 12 Mart'ta bu marşı kabul etti.Zaferden sonra İstanbul'a geldi. Abbâs Halîm Paşa'nın dâveti üzerine 1923'te Mısır'a gitti. O kışı Mısır'da geçirip, baharda döndü. Artık her yıl kışı Mısır'da, yazı İstanbul'da geçiriyordu. Ertesi yaz İstanbul'a dönünce Diyanet İşleri Riyâseti tarafından Kur'ân-ı Kerîm'i tercüme etme vazifesi verildi. Âkif yıllarca çalıştı. Ancak bu çalışmaları yetkililere teslim etmedi.

Eserleri

Eserlerinin umûmî ünvanı Safahât'tır ve ilk eseri yalnız bu adı taşır. İkinci kitabının adı Süleymaniye Kürsüsünde'dir. Hakkın Sesleri üçüncü, Fatih Kürsüsünden dördüncü, Hâtıralar beşinci, Âsım altıncı, Gölgeleler yedinci kitabının adıdır. Bunlar, değişik târihlerde çeşitli kereler basılmış olup, hepsi birlikte Safahât adı altında da basılmıştır. Safahât'taki mısraların tamamı 12 bini bulur. Şiirlerinden İstiklâl Marşı, Bülbul, Ordunun Duası, Çanakkale gibileri bestelenmiştir. Âkif, İstiklâl Marşı şiirini millet için yazdığını ifâde ederek Safahâtına almamıştır.

Mısır dönüşü ve vefatı

1926 yılından itibaren Mısır Üniversitesi'nde Türkçe dersleri verdi. Bu sırada siroz hastalığına yakalandı ancak buna pek önem vermedi. Hava değişimiyle geçeceğini düşündüğü hastalığı gittiği Lübnan'da iyice arttı. İstanbul'a 1936'da geldi. Mithat Cemal, Akif'i karşılayanlar arasındadır ve o günü şöyle anlatır: "Beyaz bir vapur Galata rıhtımına yanaştı. Vapurun merdiveninden şapkalı iskeletin kim olduğunu, kolunda refikası (hanımı) İsmet Hanımı görerek tanıdım. 'Eyvah' dedim. O gür sesli, yüzünden sıhhat fışkıran koca Akif gitmiş, yerine hastalığın ve hasretin erittiği, yaşadığından çok daha fazla yaşlanmış, görünüşü dostlarını bile sarsan, gözleri tevekkülle yuvalarına çekilmiş, kaderini ve akibetini bilgece kabullenmiş bir ihtiyar gelmişti. Ama o bu haliyle de aydınlık ve güzeldi."

Hastalık onu harâb etmiş, bir deri bir kemik bırakmıştı. Hastanede yattı, tedâvi gördü. Fakat hastalığın önüne geçilemedi. 27 Aralık 1936 târihinde vefat etti. Kabri Edirnekapi Mezarlığı'ndadır.